

Franckesche Stiftungen zu Halle

Salomonis, Regum hominumque, peccati labe laborantium, sapientissimi, Proverbia & Ecclesiastes

Breithaupt, Joachim Just

Magdeburgi, 1717

VD18 11104074

Caput Decimum Sextum.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permission, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216270

Viscera. Fama favens ⁿ, artûs, pinguedine sanâ ^a
Instaurans, reficit.

31. Quando emendantia dicta ^p
Auris amat, vita est: quæ pernoctabit ^q avara
32. Prudentum in medio ^r. postponens ^s talia, spernit ^t
Seque suamque animam ^u; retinens ^x, cor obtinet ^y
altum.
33. Fœcundus, JOVÆ timor ^z, est; divinitus auget
Ingenium: at, superanda humilis ^a fortuna ferendo.
Sic te viva manet tolerandæ gratia vitæ ^b!
Sic te æterna manet melioris gloria ^c vitæ!

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

Cor & os humanum, in DEI manibus. 1. DEUS scrutatur hypocrisin. 2. Eundem consulere & implorare, consilium optimum. 3. Nexus judicialis rerum omnium, æternus. 4. Communio arrogantium, rebellis. 5. Expiatio apud Deum nulla, nisi cum resipiscentiâ. 6. Reconciliatio inter homines vera, opus gratiæ Divinæ. 7. Paupertas sancta, fors eminens. 8. Consultatio interna, regitur à providentiâ. 9. Divinum est opus, & in judicio regio, & in privatâ negotiatione: justitiâ omne officium stabilitur. 10, 11, 12. Quàm jucunda Regum gratia, tam terribilis eorum ira: sermonis sapientia, hanc sedat, illam conciliat. 13, 14, 15. Sapientia & intelligentia,

N 3

- (n) XXV, 25. Eccl. VII, 1. (o) XI, 25. q. XIV, 30. XVII, 22. (p) sup. 24. I, 23. p. (q) XIX, 23. (r) sup. 14. (s) I, 25. r. (t) III, 11. VIII, 36. c. (u) VI, 32. VIII, 36. XI, 17. XIX, 8. (x) I, 33. IV, 1. XII, 15. (y) I, 5. m. Oppof. VI, 32. IX, 8. z. XIX, 8. Eccl. X, 3. (z) conf. 31. IX, 10. b. (a) III, 33. 34, 35. Oppof. XVI, 18. (b) II, 21. III, 2. i. 8. IV, 12, 13. VIII, 34. IX, 11. X, 8, 9. 28. XI, 7. XII, 10. XIII, 9. 25. XIV, 14. 19. 26. XXII, 4. Eccl. VI, 2, 3. (c) conf. III, 16. c. XVIII, 12. XXVIII, 5. Eccl. XII, 14.

tia, auro & argento præferenda. 16. Fugiendo malum, vita custoditur. 17. Spiritus humilis, videt: [1. Cor. X, 12, 2. Petr. I, 9.] cæcutit, inflatus, 18, 19. Intelligentia, ad bonum ducit: confidentia, ad summum bonum. 20. Cordis sapientia, oris suavitas; fons vitæ, & docti eloqui; dulcis ac salutaris. 21. -- 24. Arrogantia, periculosa: exemplum, in laboribus. 25, 26. Perversorum actiones: signa. 27. -- 30. Senectus, corona. 31. Fortitudo maxima, dominari affectibus. 32. Sortitionis divinitas. 33.

Disposuisse ^d animo, dicenda, neganda, gerenda;
Sunt hominis partes: linguæ responsio ^e, pendet
A DOMINO.

2. Arrident vestigia quæque viarum
Cuique sua, ante suos oculos; quasi pura ^f: sed ipse
Spirituum Pater est, verè hos qui ponderat ^g unus.
3. Volve, advolve ^h, operum ⁱ quæ sunt peragenda,
JEHOVÆ!
Digeret ille tuos; digestos, ille jubebit,
Consilii esse tui stabiles firmosque recessus ^k.
4. Condedit hunc Orbem Divina potentia miro

Or-

PARALLELISMUS CAPITIS XVI.

(d) Conf. 2. 9. IX, 2. (e) I, 28. conf. 4. l. (f) XII, 15. XIV, 12. XX, 9, k post. 11. XXI, 2. 8. (g) XVII, 3. XIX, 21. XXI, 2. 9. XXIV, 12. (h) inf. 26. u. III, 5. l. (i) Eccl. III, 22. IX, 6. HIERONYMUS, in b. l. Domino opera nostra revelamus; quando eum, quem nihil latere novimus, in cunctis, quæ agimus, in memoriam reducimus, atque Illius in omnibus flagitamus auxilium: & cum hoc devoti agimus, fit, ut non opera eadem tantummodò, sed etiam internæ nostræ cogitationes, Illo dirigente, procedant. (k) inf. 12. I, 25. 9. IV, 26. XII, 3. 7. 19. XV, 22. XIX, 29. XX, 18. XXII, 18. XXV, 5. XXIX, 14.

Ordine, ut inter se nexu sese omnia certo
Mutua respiciant^l; nec non secum attrahat horam
Impius^m ultricemⁿ.

5. Quisquis præcordia in altum
Effert^o, sponte deo fit detestandus^p. eatur
In pactum manibus^q: nemo hinc reputabitur insons^r.
Pulchrum iter, ingressus capit à fervore colendæ
Virtutis: cui non certaverit ulla nocentum
Hostia, si cœli spectetur aperta voluntas^s.
6. Et benefacta nova, & fidei constantia dicta^u;
Hæc sunt bina, quibus sepeliri injuria suevit
Pristina: non autem à vitio mens ægra recedit^x
Antè, pavore poli^y quàm sit percussa benigno.
7. Quando viri incessum^z læto dignatur amore^a
Jova juvans, reduces inimicos jungit eidem^b.
8. Maturæ si quem pietatis gloria nutrit;
Huic satis est, quodcunq; parum est^c: non iste moratur^d
Magnam ubertatem sine juris honore parandam.

9. Cor-

(l) *conf.* 1. e. *Eccl.* X, 19. (m) II, 22. g. *Eccl.* VII, 17. (n) XV, 15. *Eccl.* VII, 14. (o) VI, 17. *Eccl.* V, 7. VII, 8. (p) XV, 8. 26. b. (q) XI, 21. (r) VI, 29. r. (s) LXX. & Vulgatus. (t) X, 12. XIV, 21. 34. XXII, 9. XXVIII, 27. (u) III, 3. XX, 28. (x) *inf.* 17. III, 7. q. (y) IX, 10. b. XIV, 16. 26. 27. XV, 31. 33. (z) *sup.* 2. I, 15. e. (a) III, 12. *Eccl.* IX, 7. (b) XXV, 22. (c) XV, 16. 17. XVII, 1. *Eccl.* IV, 6. (d) III, 14. XIII, 23. *Eccl.* V, 9.

9. Corde hominis ^e misero rationes mille putantur ^f;
Unde viam ^g certam quivis sibi fingit: at hujus
Et gressum ^h, & varios cursus, altissimus Autor
Dirigit ⁱ.
10. In regis ^k labiis oracula florent:
Legem in iudicio non os regale relinquit.
11. Jus observantes libræ ^k, minimæque balances ^l
Sacrae sunt DOMINO: lapidosaque pondera ^m sacci ⁿ
Cuncta opus exercent, librantis singula, JOVÆ.
12. Nil magis infestum ^o meritò fastigia censent
Regia, quàm mores serere, aut permittere, pravos ^p:
Stat thronus haud fixus ^q, nisi per moderamina sancta.
13. Vasa piæ Themidos ^r, sunt grata ^s Regentibus arma:
Vitantemque vagas salebras, & plana ^t loquentem,
14. Ornat amor ^u. Regis rapida ira ^x, tot agmina, lethi
Nuncia, quot verba, emittit: tamen, agnitus illi,
Vir sapiens, novit tantos componere ^y motus.
15. Sin lucem, ac clarum is spiraverit ore favorem ^z;
Vita

(e) II, 10. VIII, 5. Eccl. I, 16. (f) sup. 1, 2. XXIV, 8. (g) sup. 2, 5 & 7, 2.
(h) ibid. 5 IV, 12. e. (i) VIII, 27. XIX, 21. XX, 24. XXI, 29. (k) inf.
14, 15. VIII, 15. r. (k) IV, 26. V, 6. 21. XI, 1. 2. (l) XI, 1. XX, 10. 23.
(m) XI, 1. XX, 10. (n) I, 14. (o) sup. 5. p. (p) II, 14. X, 23. Eccl. IV,
17. VIII, 11. (q) sup. 3. k. (r) sup. 10. X, 21. 32. Oppos. X, 18. XII, 22.
(s) XIV, 35. (t) II, 7. h. (u) Distrib. per enall. ut XIV, 1. & c. (x) VI,
34. 2. XX, 2. (y) sup. 6. (z) 13. XIV, 35.

Vita ^a renascetur prona undique, & undique plausus.
 Qualis, ubi faciem terris ostendit amicam
 Hesperus, accipitur nubes ^b, dans frugibus imbrem;
 Utque animas repetunt fata læta hinc, atque coloni:
 Vultus ita augustus recreat splendore sereno.

16. At verò, nimium felix, possessor ^c amorum,
 Quos divina offert Sapientia: cujus alenda
 Copia quàm longè est omni præstantior auro ^d!
 Fortunatus & ille, potest qui vera sciendi
 Notitiam, Sophiæ, sibi conciliare, ministram ^e:
 Hæc etiam eligitur super ampla argentea ^f dona.
17. Semita rectorum ^g, occultos petit optima calles;
 Estque mali fuga ^b certa: suum spiramen amandum
 Custodit ⁱ, si quis se per divortia servat,
 Quæ patefacta DEI verbo.

18. Fastu ^k, ima trahuntur
 Exitia ^l: atque, animi ^m tollunt sese, ante ruinam ⁿ.

O

19. Spi-

(a) III, 2. Eccl. IX, 9. (b) XIX, 12. (c) I, 5. m. XXIX, 3. (d) III, 14. x. y. z. (e) IV, 5. 7. (f) VIII, 10. XXI, 3. XXII, 1. Eccl. X, 19. (g) XV, 19. e. (h) sup. 6. III, 7. q. (i) II, 11. o. (k) VIII, 13. (l) XV, 4. d. (m) spiritus. conf. sup. 5. Eccl. VII, 8. (n) IV, 12. 17. AUGUSTINUS lib. I. cont. adversarium legis, c. 15. Nullo modo deciperetur homo, si non in se exaltato corde recessisset à DEO. Vera quippe, quoniam Divina, est illa sententia: Ante ruinam exaltatur cor. Et ubi contra Deum exaltatur, ibi ab illo deseritur, & in se tenebratur. Quid autem mirum, si, dum tenebratur, nescit, quid sequatur? quoniam non à se ipso lumen est, sed ab

19. Spiritus, afflictos ^o inter mansuescere ^p discens;
 Affluescit multò generosior esse, cruentum
 Quàm qui partiri spoliū ^q nituntur ovantes ^r.
20. Dicta DEI, ac causæ naturam, attendere ^s docto,
 Quærentique bonum; hoc non deerit ^t: scilicet unus,
 In domino fidens ^u speransque, erit usque beatus ^x.
21. Corde suo sapiens, nec solâ mente ^y; vocatur
 Verè, intellectu pollens ^z: huic multa labrorum
 Gratia adaugebit doctrinam ^a, aliisque per ipsum.
22. Talis enim interior cultus ^b, fons vivus ^c habenti ^d
 Cognitionis erit. stultorum est, tradere stulta ^e.
23. Pectus, adimpletum rerum discrimine sano;
 Non minùs ora docet ^f, linguæque per ostia flumen
24. Affundit rivis ^g. Sophiæ cœlestis amœna
 Verba, ut mella, fluunt ^h; crudum domitura saporem

In-

Illo illuminatur. Quòd ergò Deus semper invictus sit, etiam homo victus ostendit: quia victus non fuisset, si ab invicto non recessisset. (o) III, 34. g. (p) XXIX, 23. Escl. XII, 4. (q) I, 13. XXXI, 11. (r) XV, 25. (s) XIII, 13. XIV, 35. XV, 24. Ps. CXIX, 130. (t) II, 5. III, 4. 13. VIII, 12. 36. XVII, 20. XVIII, 22. XIX, 8. (u) sup. 3. (x) III, 13. u med. (y) I, 5. i post. XIV, 33. (z) I, 5. i. (a) conf. 23. I, 5. k. (b) III, 4. XII, 8. III, 15. [c] X, 11. XIII, 14. XIV, 27. (d) I, 19. h prius. (e) I, 2. 7. q. [f] sup. 20. s. [g] conf. 21. [h] V, 3. XV, 26. Ps. XIX, 11. AMBROSII Vita, aut. Paulino Presb. Ambrosius infans, in arcâ prætórii in cuna positus, cum dormiret aperto ore, subito examen apum adveniens, faciem ejus atque ora complexit, ita ut ingrediendi in os egrediendiq. vices frequentarent. Quæ, pater, qui propè cum matre vel filia deambulât, ne abigerentur ab ancilla,

- Intra animæ sensûs: nec tantum suavia, quantum
 Et medica^l; ut pariter sanentur corporis ossa.
25. Est via, recta viro: tendunt tamen ultima ad orcum^k.
26. Spiritus^l humanus, quocunq̃ labore, laborat^m.
 Ipse sibi, intentus nimium pro ardore palati:
 Sive cibum exquirat, sive improba cœpta sequaturⁿ.
27. Vir Belial^o; fodisse^p malum^p, non cessat: & ejus
 In labiis residet pestis, velut ignis adurens^q.
28. Vir, perversa crepans^r, inculcat tristitia lætus
 Diffidia^s; insistitq̃, duces diffilare^t fusurro^t.
29. Vir, truculenta fovens^u; malè persuadebit^x amico
 Blanditiis, & eum non pulchro limite ducet^z.

O 2

30. Aspi-

qua curam nutriendi infantis susceperat, prohibens [solicita enim erat, ne
 infanti nocerent] expectabat patrio affectu, quo sine illud miraculum clauderetur.
 At illæ, post aliquamdiu evolantes, in tantam aëris altitudinem sub-
 levata sunt, ut humanis oculis minimè viderentur. Quo facto territus pater
 ait: Si vixerit infantulus iste, aliquid magni erit. Operabatur enim jam
 tunc Dominus in servuli sui infantia, ut impleretur, quod dictum est: Fa-
 vi mellis, sermones boni. Illud enim examen apum scriptorum ipsius no-
 bis generabat favos, qui cœlestia dona annunciarent, & mentes hominum
 de terrenis ad cælum erigerent. [i] III, 8. IV, 22. XII, 4. XIV, 30.
 [k] XIV, 12. [l] XI, 17. 25. [m] XX, 22. XXIV, 2. XXXI, 7. Eccl. I, 3.
 II, 11. 19. 22. III, 9. IV, 6. 8. V, 15. 17. IX, 9. [n] X, 8. 10. 14. XVII, 20.
 XVIII, 6. 7. XXVI, 26. Eccl. X, 5. [o] VI, 12. [p] XXVI, 27. [p] III,
 29. y. [q] Jac. III, 6. [r] II, 12. [s] III, 30. z. sec. VI, 14. 19. [t] XVII,
 9. XIX, 4. [t] XVII, 9. XVIII, 8. XXVI, 29. 22. [u] III, 31. 4.
 X, 6. 11. [x] I, 10. [y] III, 28. 29. VI, 3. 29. XI, 9. [z] I, 25. 29.
 XV, 12.

30. Aspice signa^a procul. leviter sua lumina claudit,
Ac premit; insidias meditans: mordensque labella^b
Sæpius, atque movens, secum decrevit iniqua^b.
31. Canities sancti senii, veneranda corona^c:
Verum ubi? virtutum via^d, dat, quærentibus, ipsam.
32. Mansueto minor^e est heros; domitore^f procacis
Arbi-

[a] *conf. de signis VI, 12.* [b] *V, 3. g. med.* [b] *X, 10.* [c] *IV, 9. XX, 29.*
[d] *I, 15. e.* [e] *XIV, 29. Eccl. VII, 8. AMBROSIIUS, de Offic. lib. 1. c.*
XXXVI. Re vera jure ea fortitudo vocatur, quando unusquisque se ipsum
vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atque inflectitur, non adver-
sus perturbatur, non extollitur secundis & quasi vento quodam, variarum
rerum circumfertur mutatione. Quid autem excelsius & magnificentius,
quàm exercere mentem, afficere carnem; & in servitutem redigere, ut obe-
diam imperio, consiliis obtemperet, ut in adeundis laboribus impigrè exequa-
tur propositum animi ac voluntatem? Hac igitur prima vis fortitudinis, quo-
niam in duobus generibus fortitudo spectatur animi. Primò, ut externa
corporis pro minimis habeat, & quasi superflua, despicienda magis, quàm
expetenda ducat. Secundò, ut ea, quæ summa sunt, omnesq; res, in qui-
bis honestas & illud πρέπον cernitur, præclarâ animi intentione usque ad
effectum persequatur. Quid enim tam præclarum, quàm ut ita animum
tuum informes, ut neque divitias, neque voluptates, neque honores in ma-
ximis constituas: neque in his studium omne conteras? At, cum ita affe-
ctus animo fueris, necesse est, ut illud honestum ac decorum præponendum
putes, illiq; mentem ita intendas tuam, ut, quidquid acciderit, quo frangi
animi solent; aut patrimonii amissio, aut honoris imminutio, aut obtrecta-
tio infidelium; quasi superior non sentias. Deinde, ut te salutis ipsius pe-
ricula pro justitiâ susceptâ non moveant. Hac vera fortitudo est, quam ha-
bet Christi athleta: qui, nisi legitime certaverit, non coronatur. An me-
diocre tibi videtur præceptum fortitudinis? Tribulatio patientiam opera-
tur, patientia probationem, probatio verò spem. Vide, quot certa-
mina, & una corona! Quod præceptum non dat, nisi qui est confortatus

Arbitrii, inferior, debellans oppida ferro.

O 3

33. Sors

in Christo Jesu: cujus caro requiem non habebat. Afflictio undique: foris pugna, intus timores. Et quamvis in periculis, in laboribus plurimis, in carceribus, in mortibus positus; animo tamen non frangebatur, sed praliabatur, adde, ut potentior suis fieret infirmitatibus. Itaque considera, quemadmodum eos, qui ad officia ecclesie accedunt, despicientiam rerum humanarum habere doceat. Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis hujus mundi, quid adhuc, velut viventes, de hoc mundo decernitis? Ne tetigeritis, ne attaminaveritis, ne gustaveritis; quæ sunt omnia ad corruptelam ipso usu. Et infra: si ergo consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt, quærite. Et iterum: Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram. Et hæc quidem adhuc omnibus fidelibus: tibi autem, fili! contemptum divitiarum, profanarum quoque, & anitium fabularum suadet declinationem, nihil permittens, nisi quod te exerceat ad pietatem: quia corporalis exercitatio nulli rei usui est, pietas autem ad omnia utilis. Exerceat ergo te pietas ad justitiam, continentiam, mansuetudinem: ut fugias juvenilia opera, confirmatus & radicans in gratia, bonum fidei subeas certamen: non te implices negotiis secularibus, quoniam Deo militas. Etenim si is, qui imperatori militat, à susceptionibus litium, actu negotiorum forensium, venditione mercium, prohibetur humanis legibus: quanto magis, qui fidei exercet militiam, ab omni usu negotiationis abstinere debet, agelluli sui contentus fructibus, si habet: si non habet, stipendiorum suorum fructu! siquidem bonus testis est, qui dicit: juvenis fui, & senui; & non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. Ea est enim tranquillitas animi & temperantia, quæ neque studio quarendi afficitur, neque egestatis metu angitur. [f] VI, 7. x. [f] Eccl. X, 4. BERNHARDUS, in Cant. Serm. 85. Non sine causa Sapiens expugnatori urbium prætulit virum, qui animo dominatur. Multum hoc ad te: opus virtute habes; & non quacunque, sed qua induaris ex alto. Ipsa enim si perfecta sit, facile sic animum victorem sui, & sic invictum reddit ad omnia. Est quippe, vigor animi, cedere nescius pro tuenda ratione. Aut, si magis probas, vigor animi, immobiliter stantis cum ratione, vel pro ratione. Vel sic: Vigor animi, quod in se est omnia ad rationem cogens vel dirigens.